

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Kleine Weg 3 (Lievegem, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2019D144
April – Mei 2019

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /

De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2019

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksopdracht	9
1.2.1	Doelstelling	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	9
1.3	Werkwijze en strategie	10
1.3.1	Methode	10
1.3.2	Fysisch geografische situatie	10
1.3.3	Historische context en bekende archeologie	10
1.3.4	Archeologische indicatoren	10
1.3.5	Verstoringshistoriek	11
1.3.6	Introductie tot het projectgebied	12
1.3.6.1	Ruimtelijke situering	12
1.3.6.2	Geplande werken	13
1.4	Assessmentrapport	16
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	17
1.4.1.1	Landschappelijke situering	17
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	22
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	23
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	24
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis	25
1.4.2.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	25
1.4.2.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	29
1.4.2.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	30
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen	32
1.5	Synthese	35
2	Bibliografie	36

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).	12
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).	13
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).	14
Figuur 6: Funderings- en rioleringsplan (bron: opdrachtgever).	15
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	17
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	18
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	21
Figuur 12: Hoogteverloop, W-O (Bron: Geopunt).	21
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	22
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	23
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).	24
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).	25
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	30
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	31
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	31
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).	32
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).	33

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	33
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	34
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	34

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....7

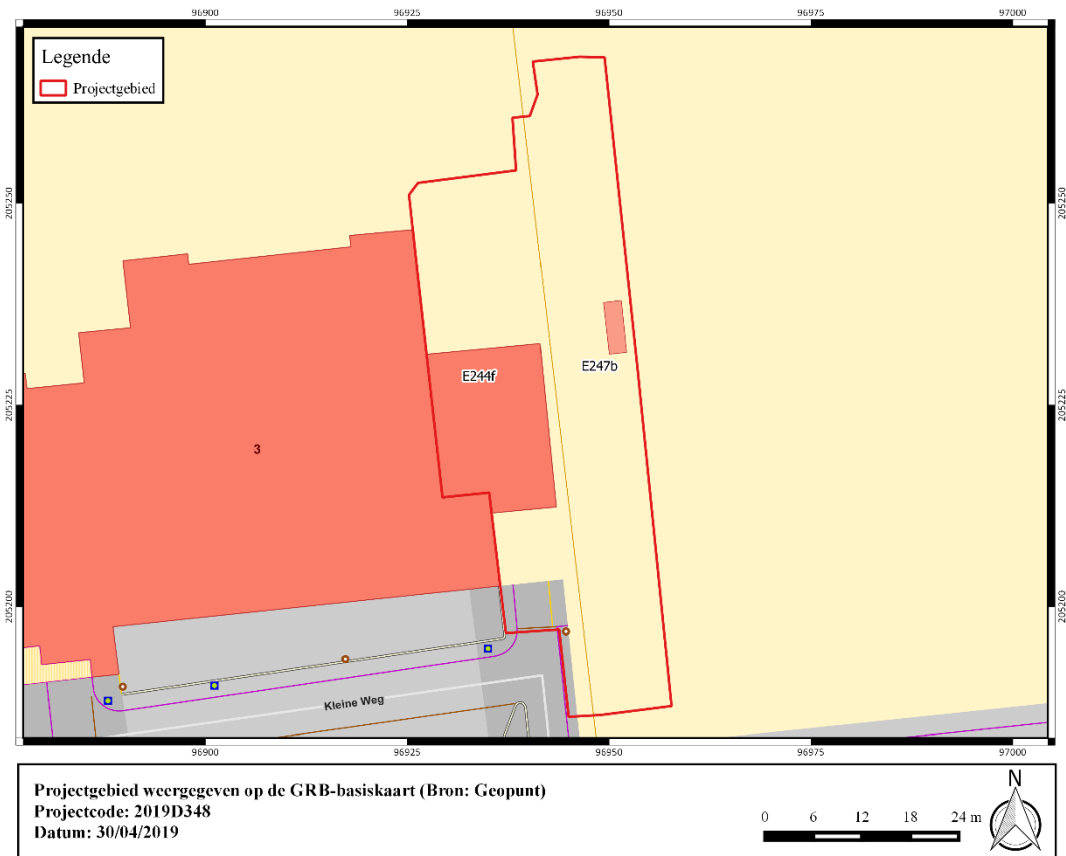
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

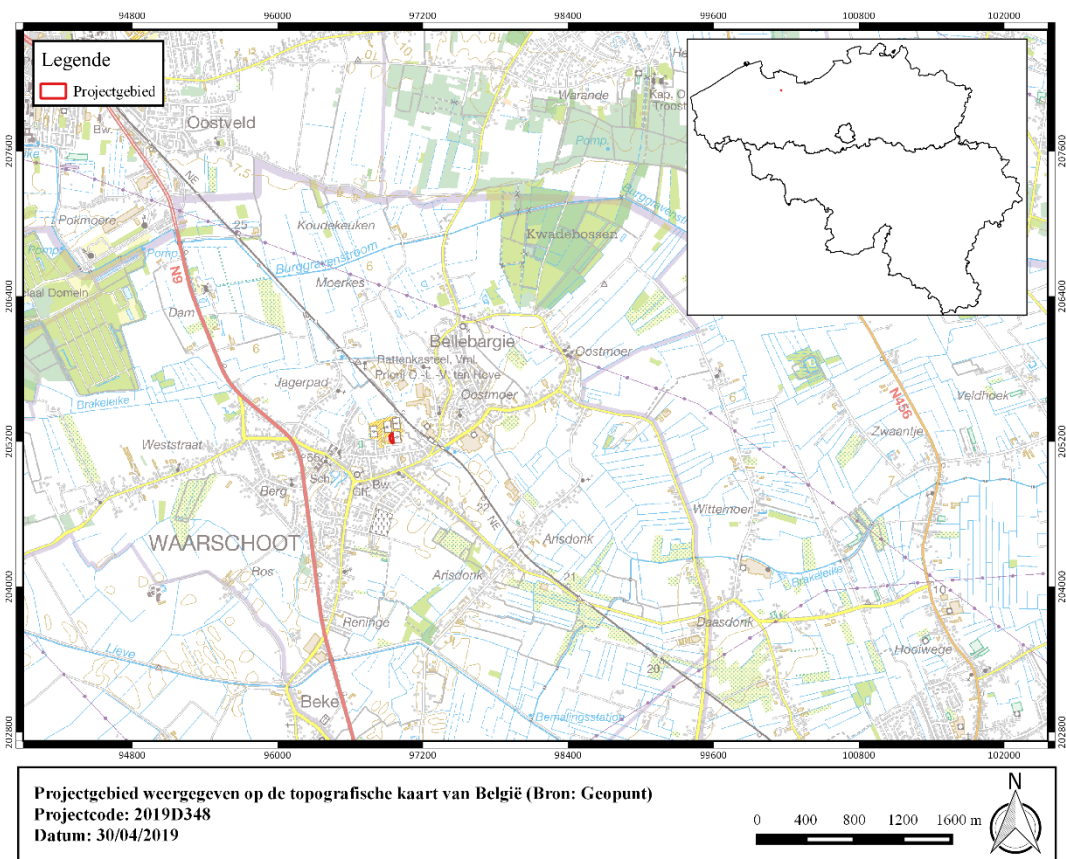
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Lievegem
	Deelgemeente	Waarschoot
	Postcode	9950
	Adres	Kleine Weg 3 9950 Waarschoot
	Toponiem	Kleine Weg 3
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{\min} = 96874$ $Y_{\min} = 205178$ $X_{\max} = 97015$ $Y_{\max} = 205276$
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Afdeling 4, Sectie E, nr. 244f, 247b Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woonuitbreidingsgebied. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De gecombineerde oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft bedraagt ca. 50 100 m². De totale oppervlakte van de geplande bodemingrepen bedraagt ca. 1641 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Lievegem Kleine Weg 3 werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

---

¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Ferrariskaart, 1771-1777
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp, 1842-1879

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstering van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

---

² <http://www.geopunt.be/>

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het onderzoeksterrein is gelegen in Waarschoot, deelgemeente van Lievegem, in de provincie Oost-Vlaanderen. Het plangebied maakt deel uit van de gemeentelijke sportinfrastructuur van Waarschoot en grenst ten westen aan een bestaand sportcomplex, ten noorden en oosten aan voetbalterreinen en ten zuiden aan de Kleine Weg.

De dorpskern van Waarschoot situeert zich ca. 450 meter ten zuidwesten.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 1641 m².

Op heden is ca. 275 m² van het terrein bebouwd. Deze bebouwing betreft het oostelijk deel van een bestaand sportcomplex. Dit oostelijk deel van het bestaande gebouw doet dienst als bergruimte. Bijkomend is ca. 515 m² van het terrein met klinkers verhard. Het oostelijk deel van het plangebied is in gebruik als voetbalterrein. Aan de oostzijde van het terrein situeren zich twee afdaken voor toeschouwers en twee spelersbanken. Langsheen de noord-zuid georiënteerde toegangsweg in klinkers komt vegetatie voor in de vorm van struiken.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalg, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

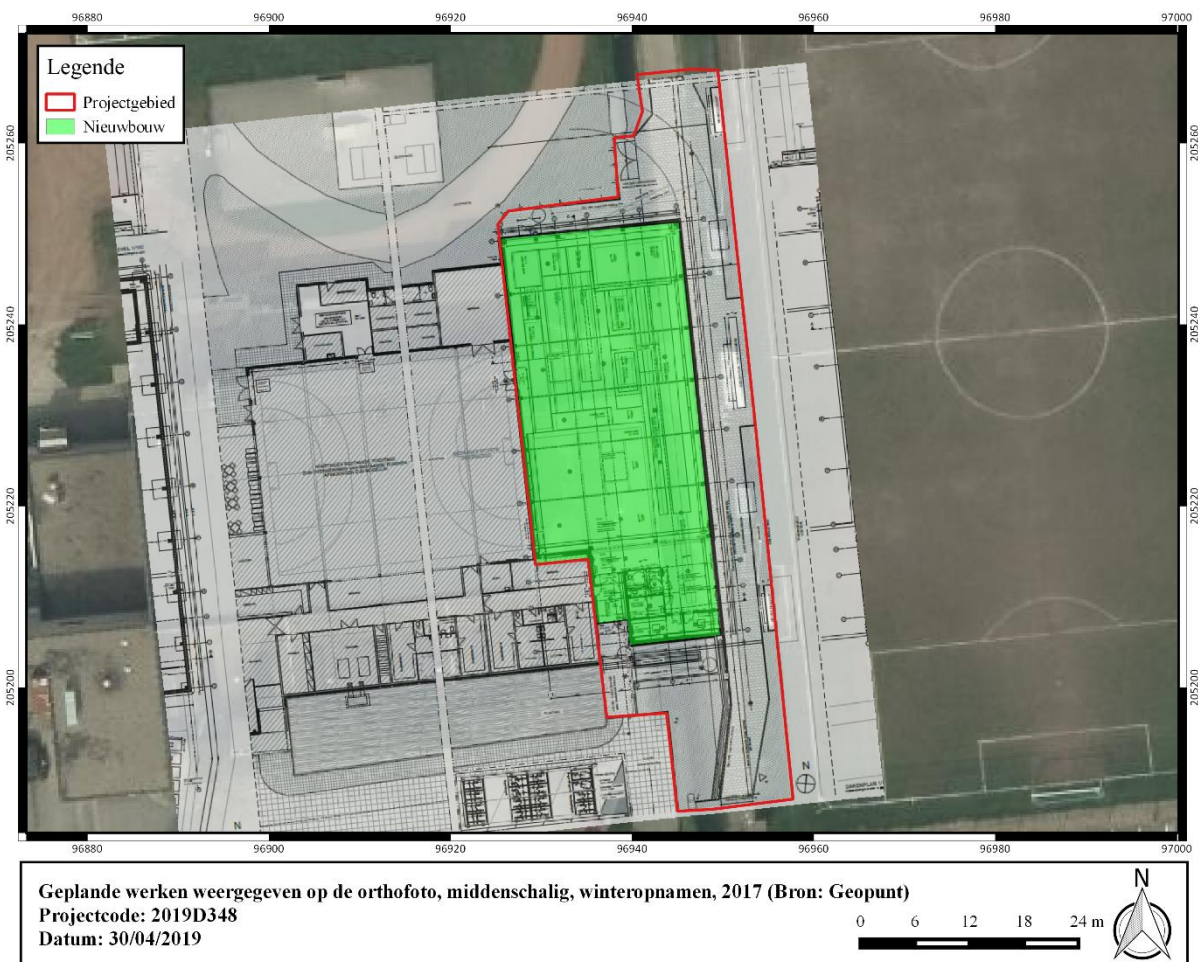

1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

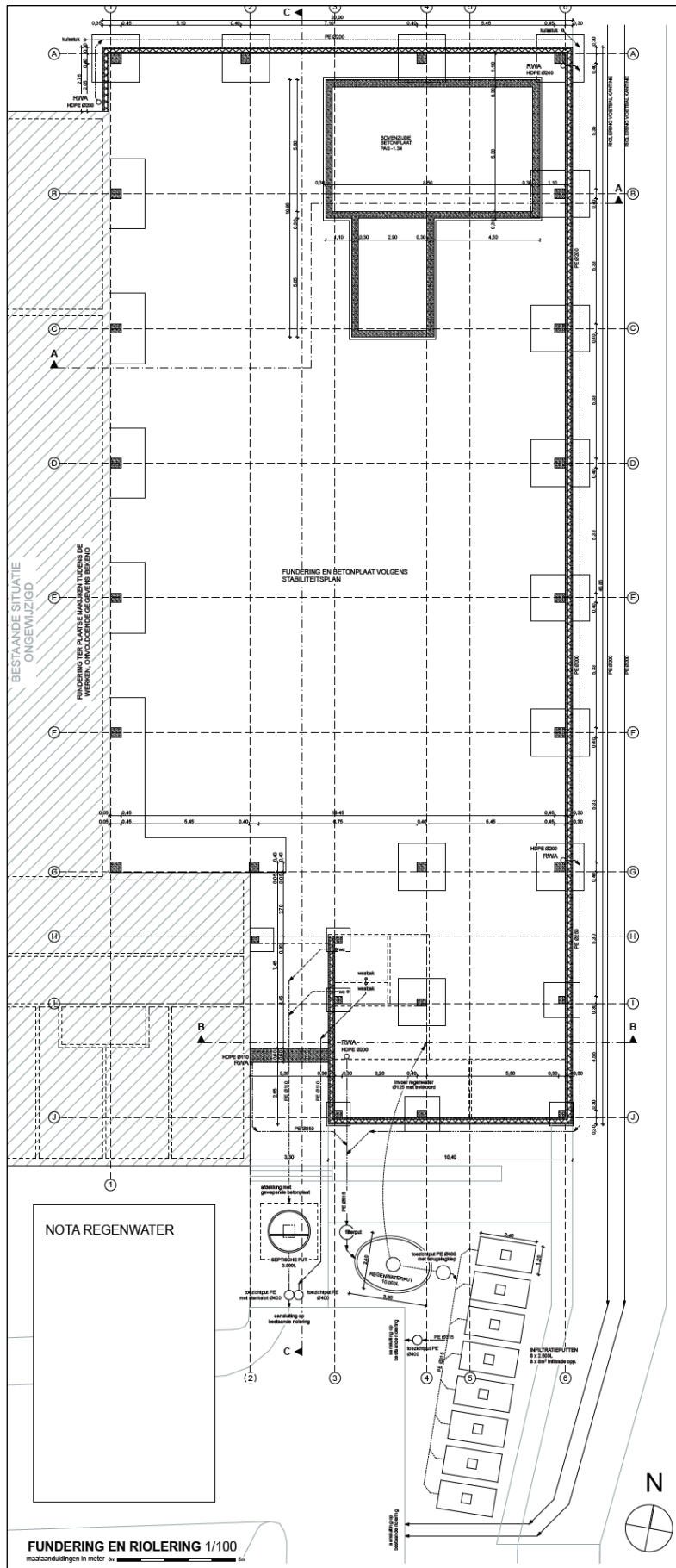
De opdrachtgever plant de sloop van een deel van een bestaand sportcomplex (ca. 275 m²) en de uitbraak van de bestaande verharding (ca. 515 m²). Tevens wordt alle vegetatie verwijderd.

Na deze sloopwerken wordt een nieuwbouw gerealiseerd die zal aansluiten bij het bestaande sportgebouw. Deze nieuwbouw zal dienst doen als turnhal en wordt gefundeerd middels paalfunderingen en een betonplaat. Diepte van de paalfunderingen is nog te bepalen door ingenieursstudie. Tevens worden nieuwe rioleringen en nutsleidingen aangelegd. Ten zuiden van het gebouw worden 8 infiltratiekratten van elk 2500 liter, een regenwaterput van 10.000 liter en een septische put van 3000 liter gerealiseerd. Rondom het gebouw wordt nieuwe verharding en groenzone gerealiseerd.

Het lijkt geen twijfel dat de geplande werken en het hiermee gepaard gaande werfverkeer en werfinrichting het potentieel archeologisch bodemarchief over het volledige terrein zullen verstoren. Daarom wordt binnen deze archeologienota uitgegaan van een integrale verstoring ter hoogte van de nieuwbouw. De opdrachtgever bevestigt dat noch de geplande werken, noch het werfverkeer zullen plaatsvinden buiten de contour van het projectgebied.

Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschaling, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

Figuur 6: Funderings- en rioleringsplan (bron: opdrachtgever).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

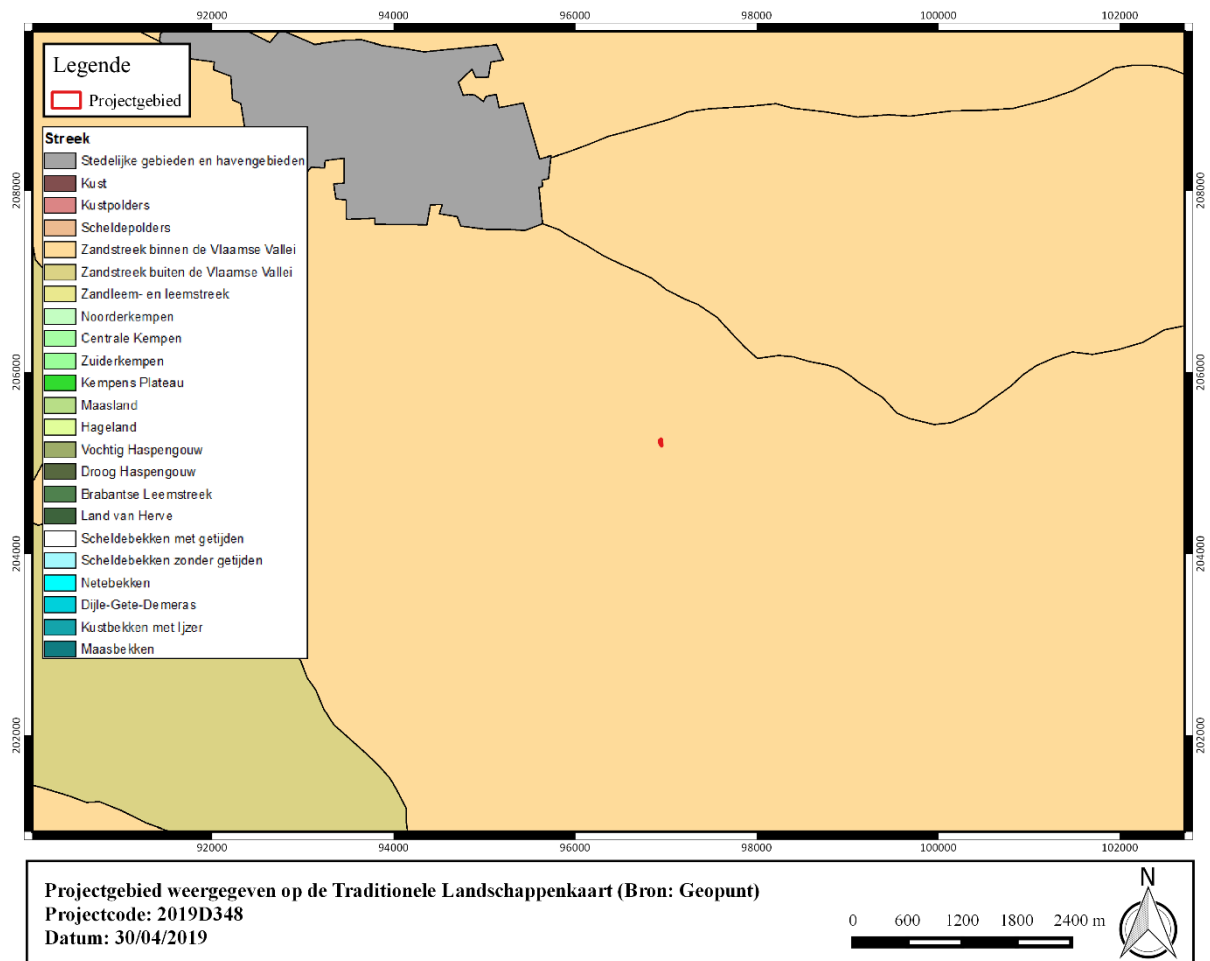
1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

1.4.1.1 Landschappelijke situering

Het plangebied is gelegen in de zandstreek binnen de Vlaamse Vallei.

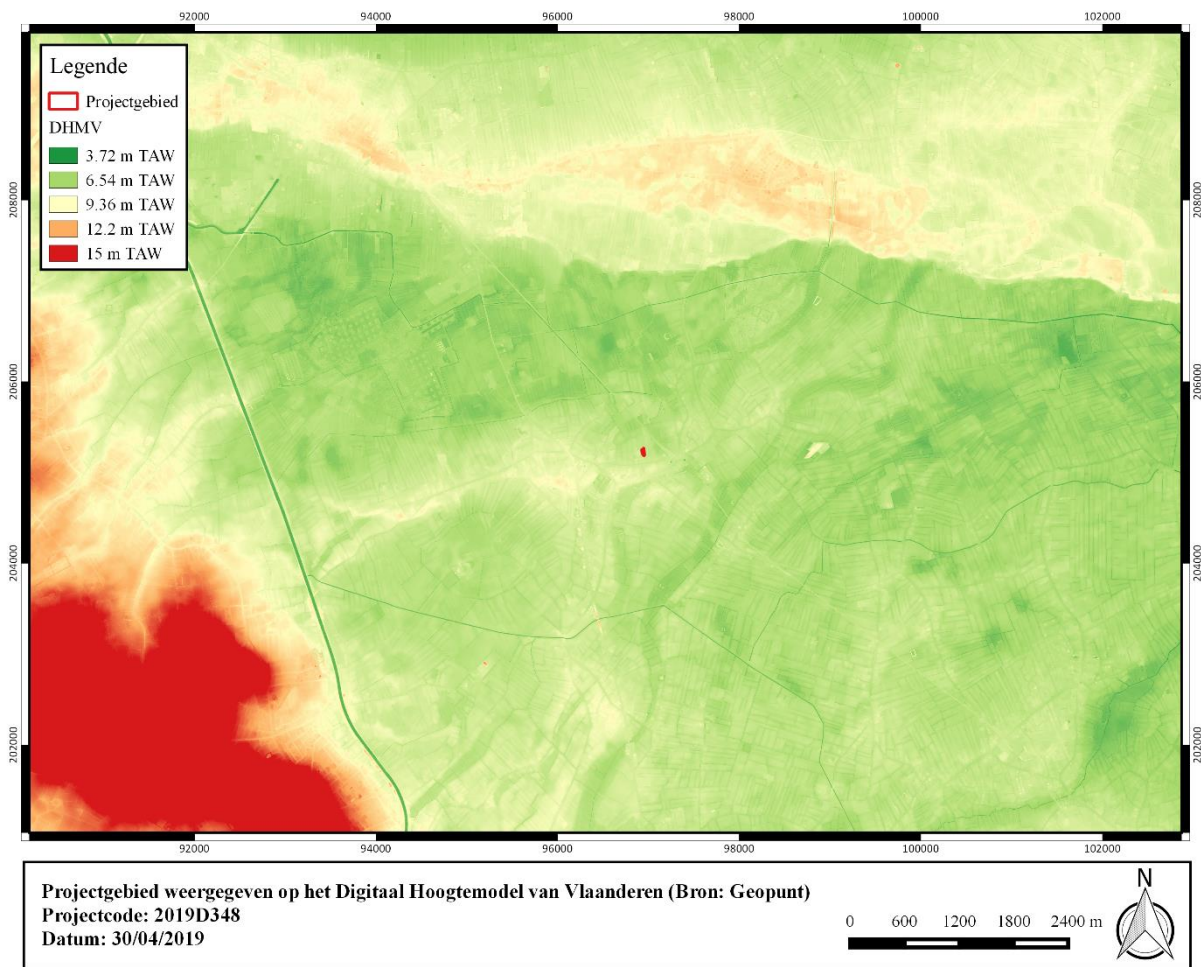
De Vlaamse Vallei is uitgeschuurd in het tertiair substraat tijdens het Oud- en Midden-Pleistoceen. Het plangebied zelf is gelegen op de noordelijke helling van een iets hoger gelegen dekzandrug binnen de vallei. In het noorden loopt de dekzandrug uit richting de Depressiegordel van Waarschoot, een complex laatglaciale meren en moerasgebieden, enigszins vergelijkbaar met de Moervaartdperessie. Het plangebied is gelegen op een hoogte van 8.1 – 7.3 m TAW en is relatief vlak. Het verschil in het hoogtemodel betreft een afwijking omwille van de bebouwing binnen het plangebied.

Hydrografisch situeert het projectgebied zich binnen het bekken van de Gentse Kanalen, deelbekken Burggravenstroom.

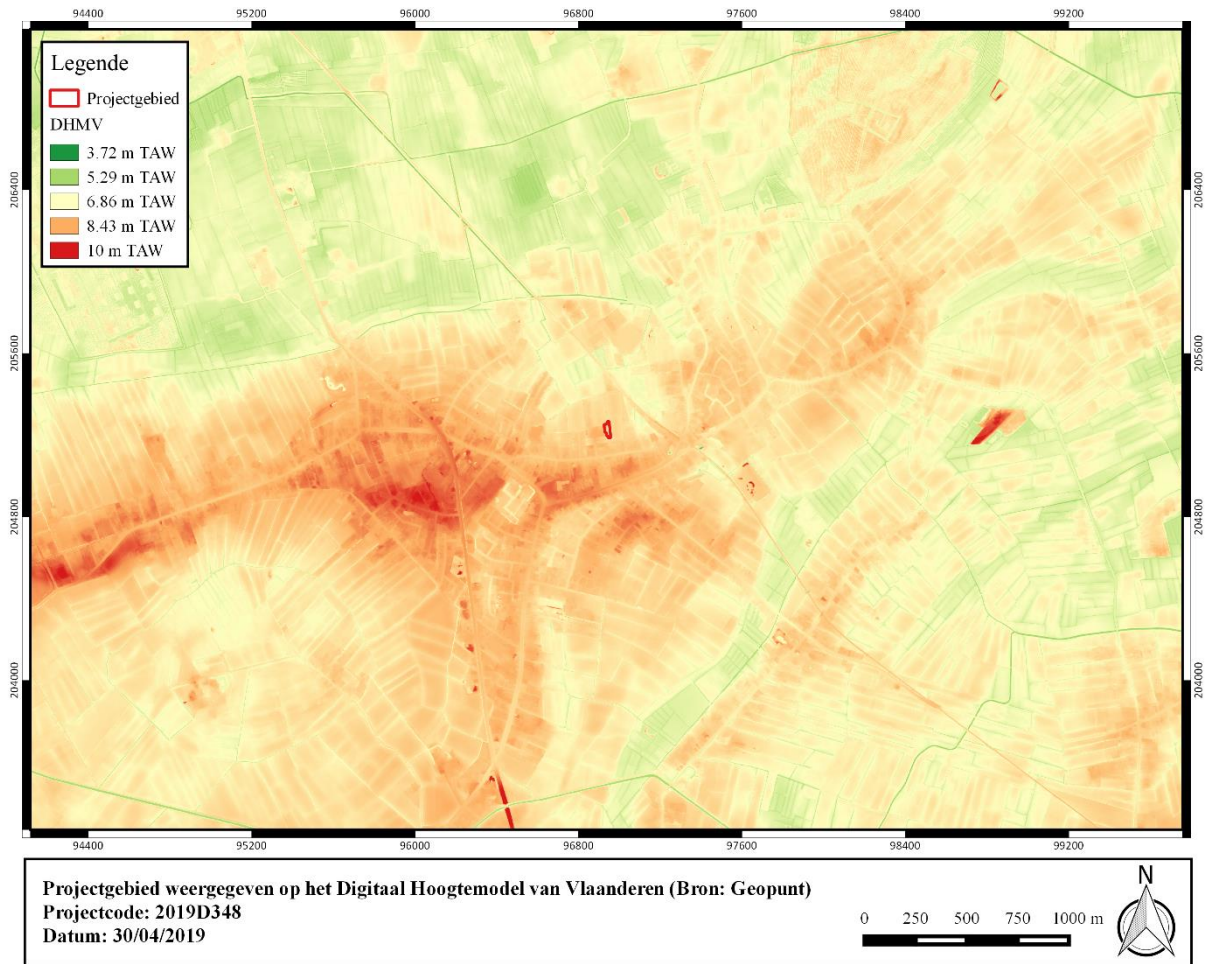

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

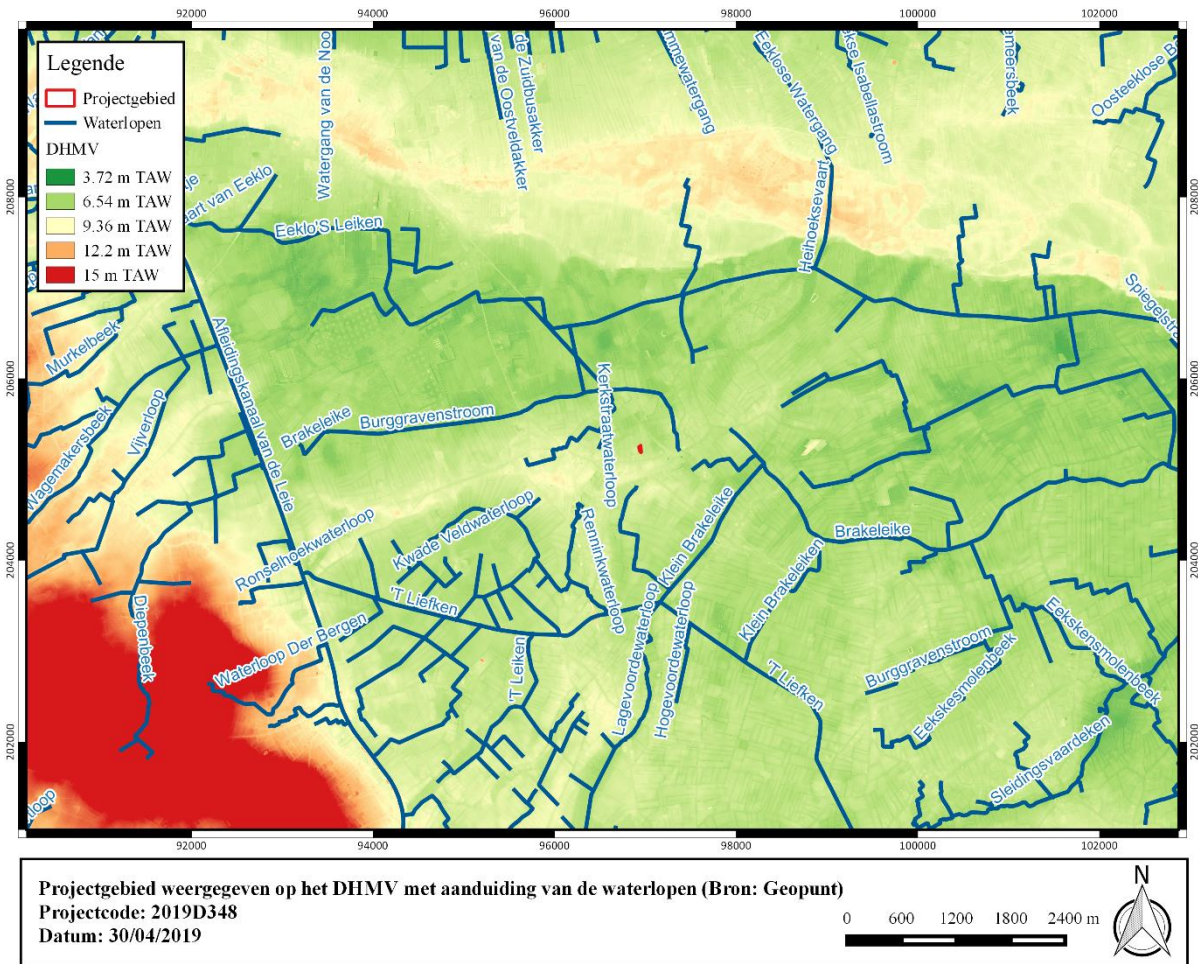

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

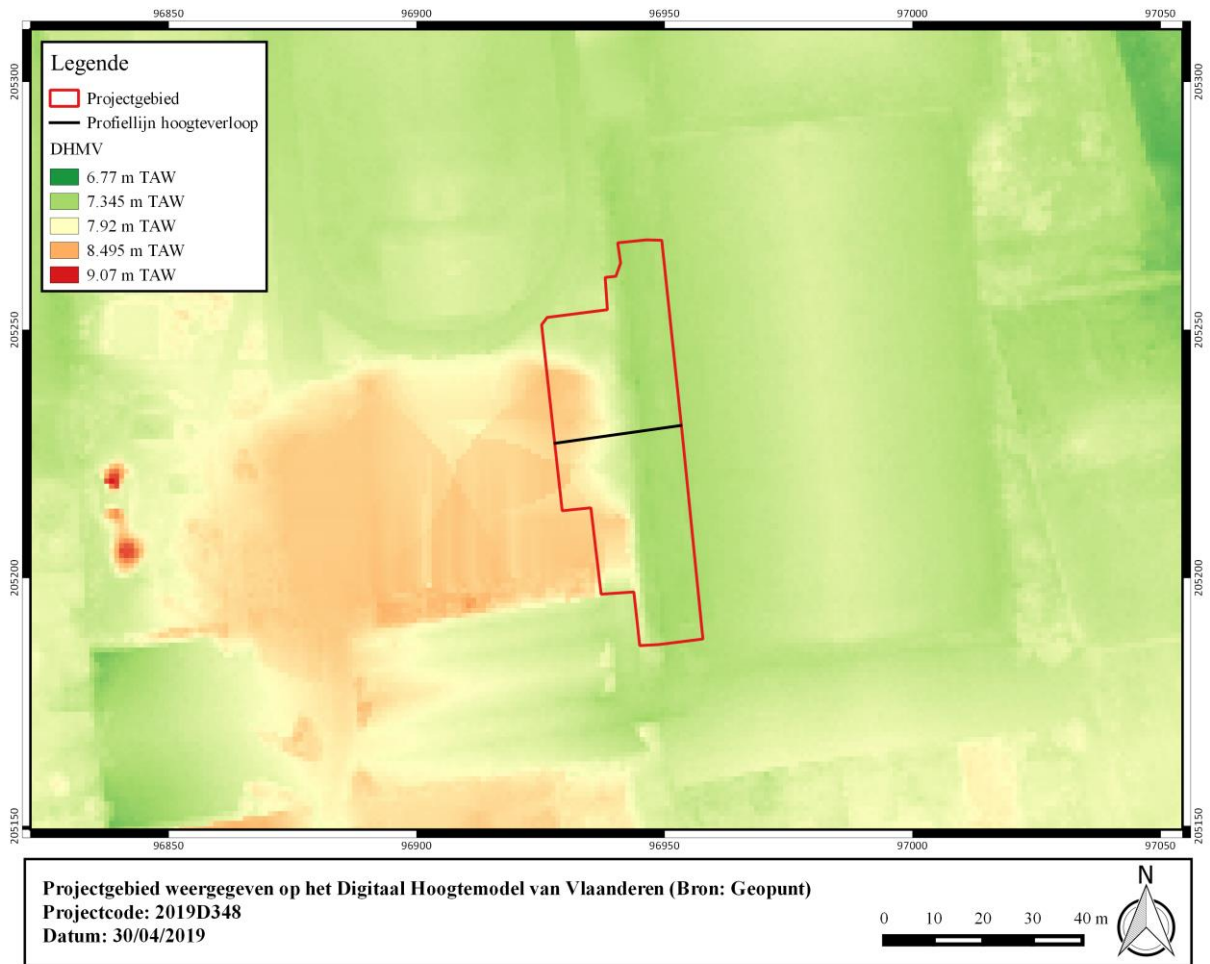

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

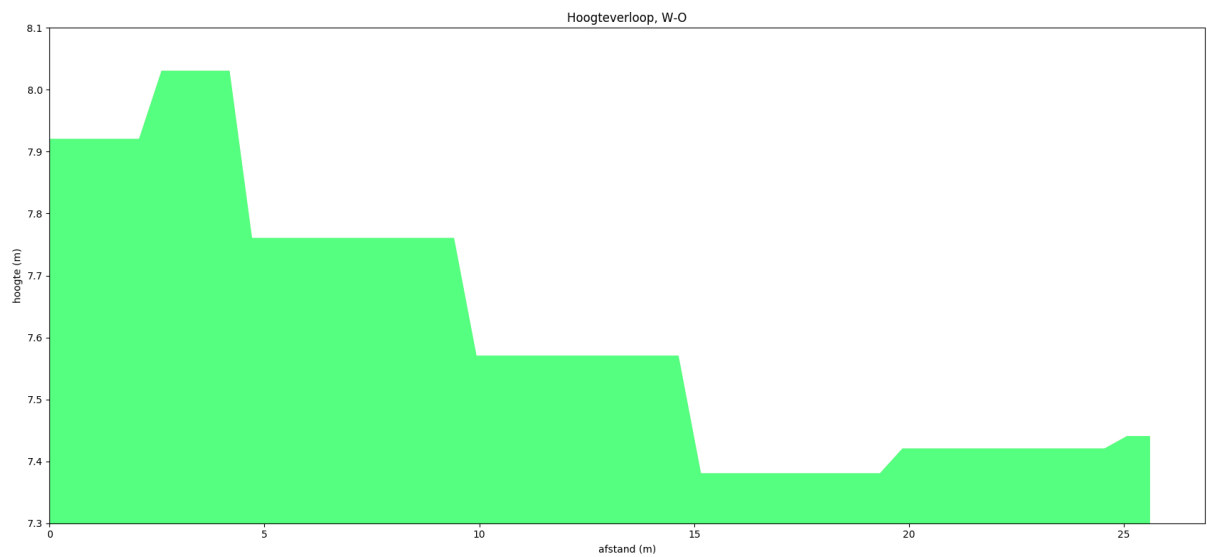

Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

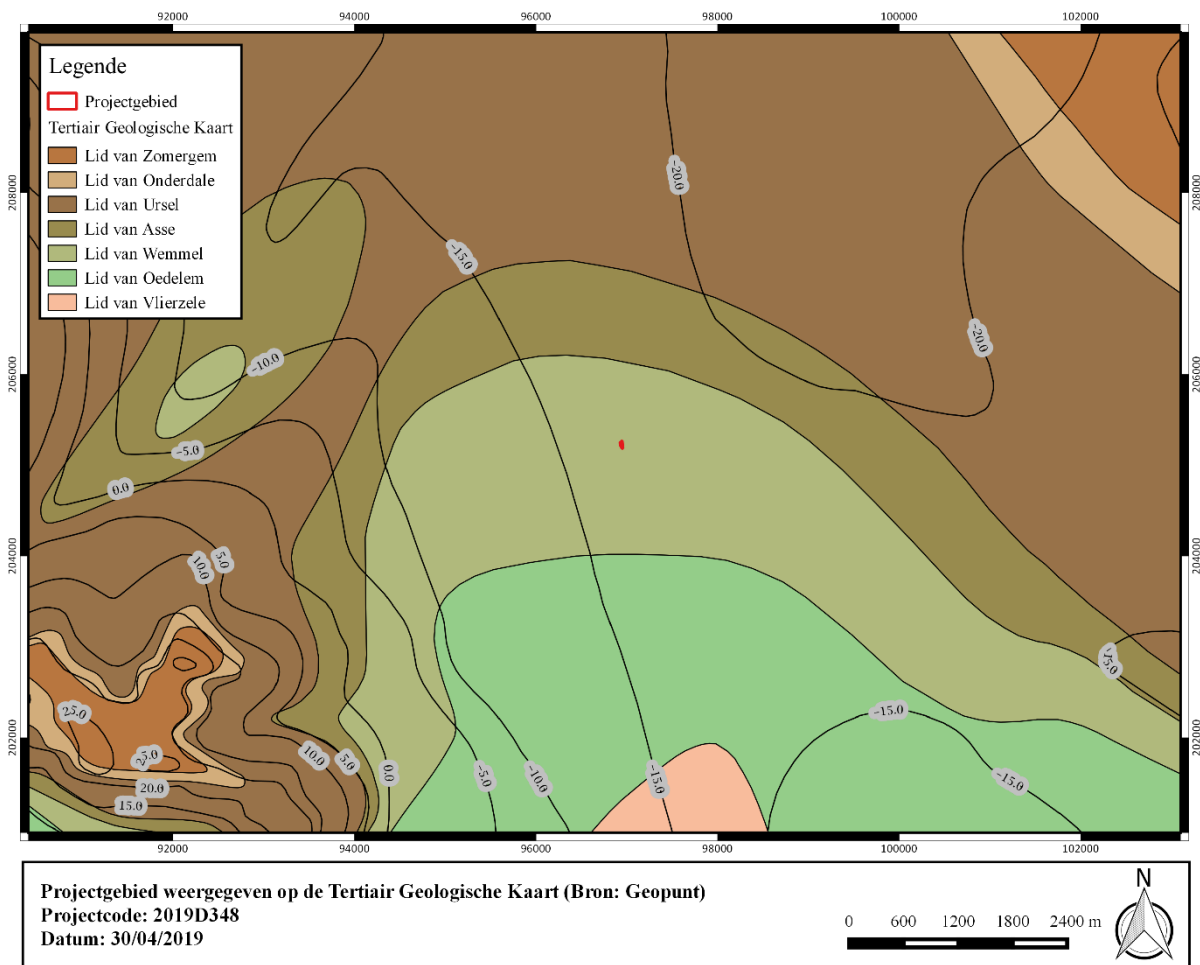
Figuur 12: Hoogteverloop, W-O (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Wemmel**. Dit is het oudste lid van de Formatie van Maldegem. Deze formatie bestaat uit een afwisseling van mariene zanden en kleien, onder invloed van de eustatische zeespiegelschommelingen.

De formatie start met een basisgordel bestaande uit gerolde en verkiezelde fossielen en gerolde kalkzandsteenbrokken met *Nummulites wemmelensis*. Deze laag wordt bedekt door het groen-grijze glauconiethoudend fijn zand met toenemend kleigehalte naar boven van het Lid van Wemmel.

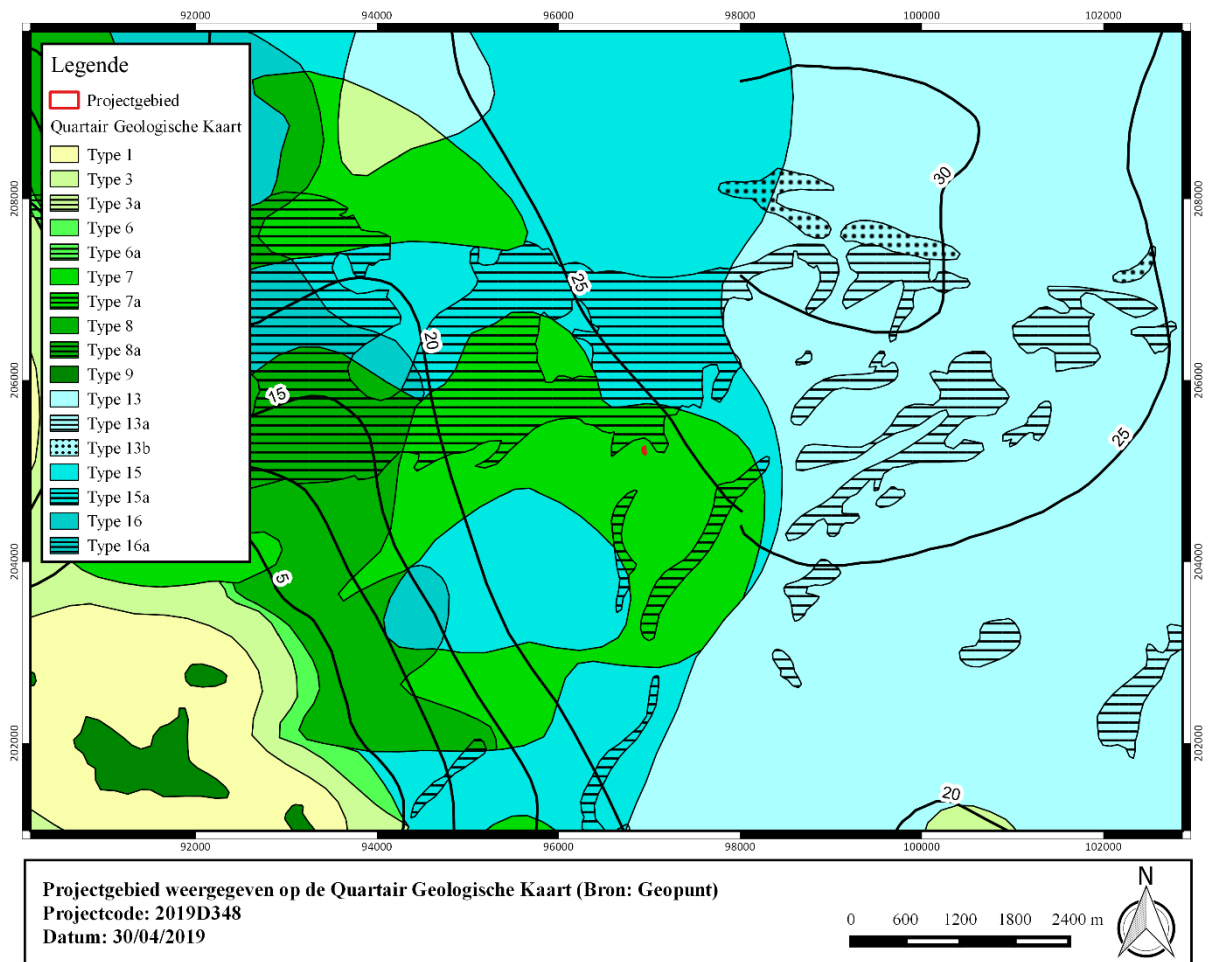

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Type 7 bestaat uit een basislaag van fluviatiele afzettingen van het Saaliaan (Midden-Pleistoceen) gevolgd door fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen). Bovenop de fluviatiele afzettingen is er een eolische afzetting aanwezig (silt tot zand) van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen met eventueel hellingsafzettingen.

Precies ten noorden van het plangebied kunnen bovenop de eolische laag fluviatiele afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal voorkomen (Type 7a).

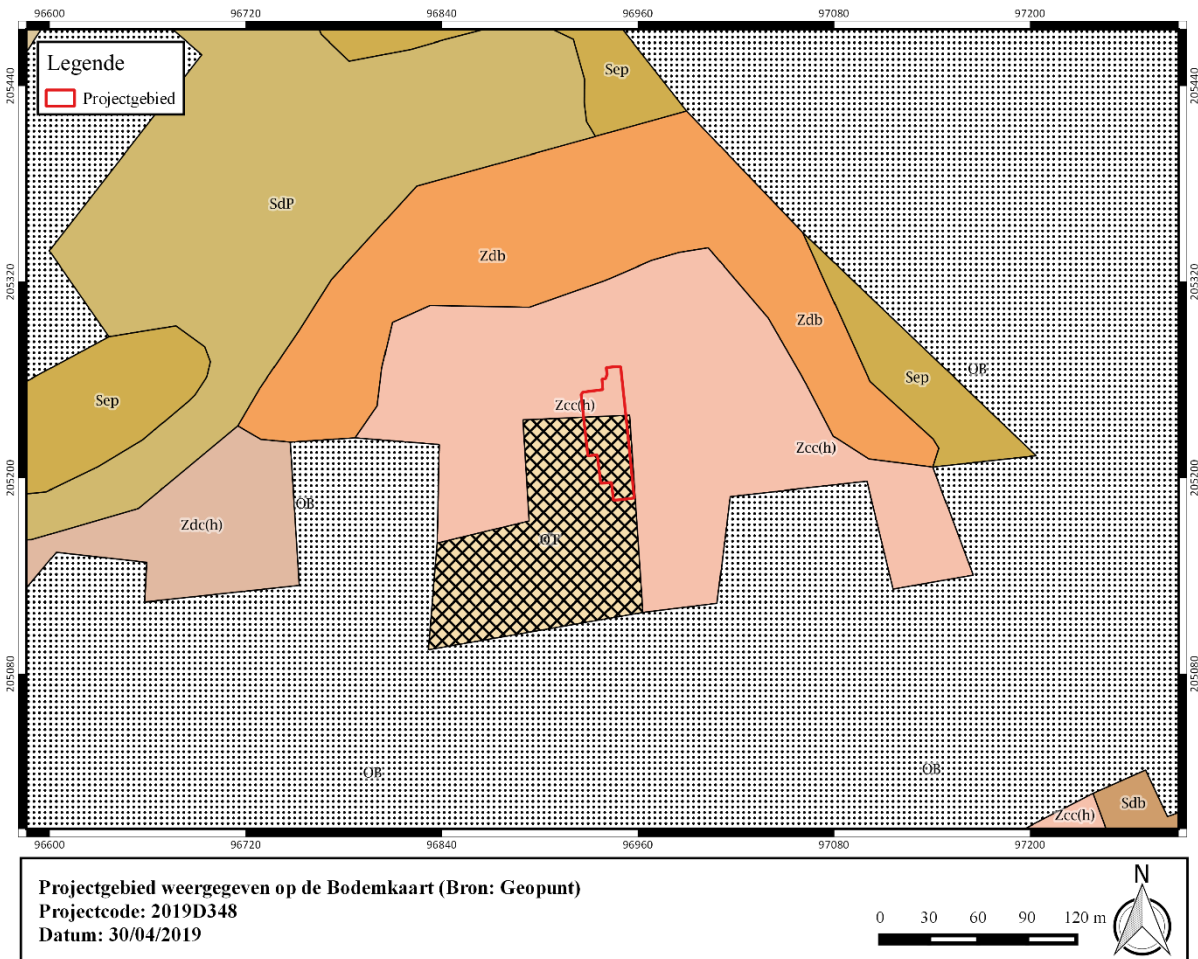
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.4 Bodenvormingsprocessen

Het bodemtype **Zcc(h)** is een matig droge zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Roestverschijnselen komen voor tussen 60 en 90 cm.

Het bodemtype **OT** is een sterk vergraven grond waarbij de natuurlijk aanwezige bodem volledig verstoord kan zijn.

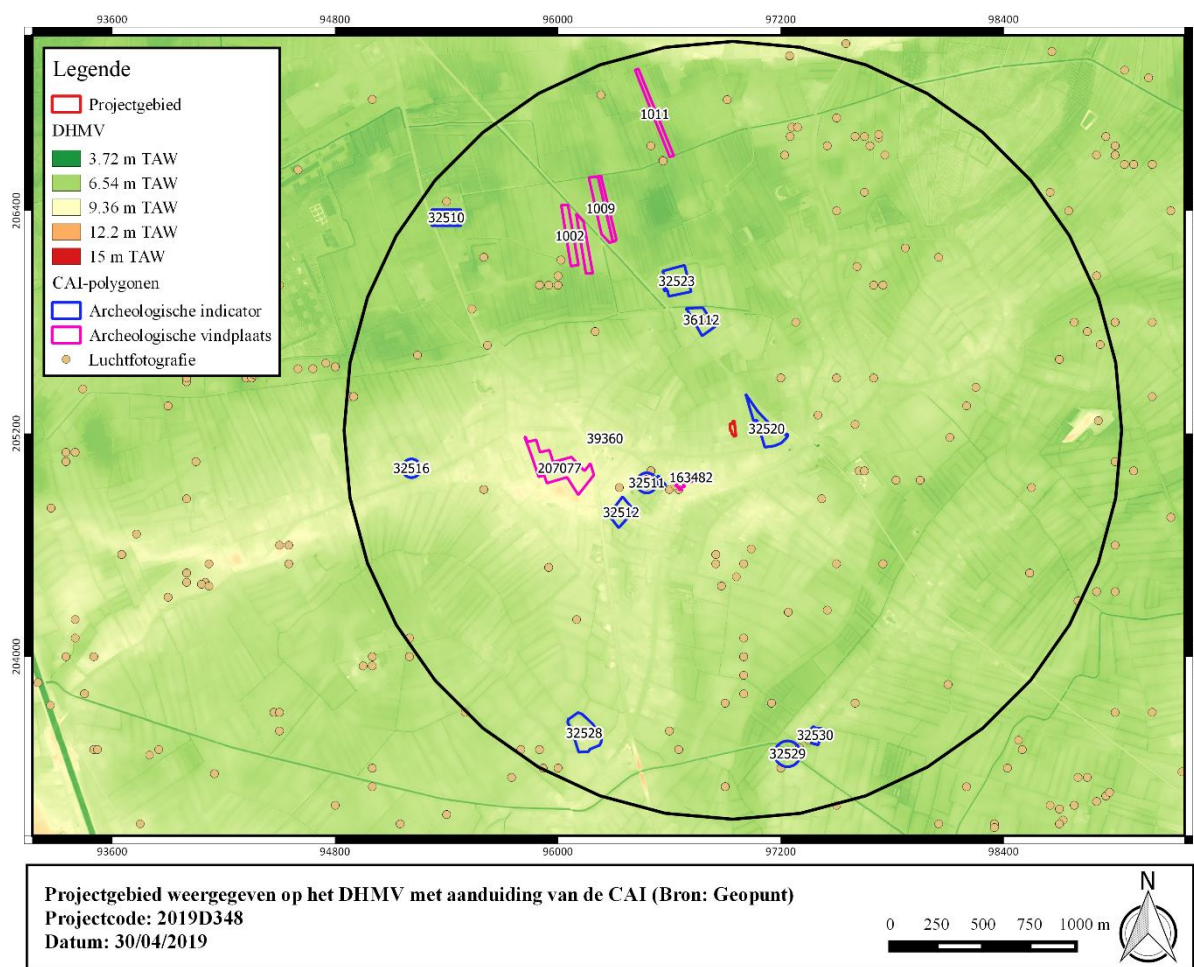
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Op het plangebied of de directe omgeving ervan zijn geen archeologische vindplaatsen gekend. In het kader van de aanleg van een gasleiding van Zomergem tot Zelzate werden deze werken archeologisch opgevolgd. Tijdens deze werfbegeleiding in 2004 werden hoofdzakelijk niet nader gedetermineerde bodemsporen geregistreerd. Ook werd er een haardkuil, die vermoedelijk in de prehistorie te dateren valt, aangesneden (CAI 1002, 1008-1011). Verder wijzen de gekende vindplaatsen op bewoning en bewerking in de late middeleeuwen en nieuwe tijd. Naast vindplaatsen worden op het kaartbeeld van de CAI eveneens verschillende cartografische indicatoren aangeduid die wijzen op de aanwezigheid van laatmiddeleeuwse en vroegmoderne structuren.

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

1002	<p>Mechanische prospectie (2004); NK: 15 meter</p> <p>Onbepaald: 2 paalkuilen</p> <p>Bron: Perdaen, Y. & De Vos, S. 2004: Fluxys aardgasleiding DN 600: Zomergem - Zelzate 2004: archeologische begeleiding van de werkzaamheden (5 juli - 3 september 2004).</p>
1008	<p>Mechanische prospectie (2004); NK: 15 meter</p> <p>Onbepaald: 2 paalkuilen</p> <p>Bron: Perdaen, Y. & De Vos, S. 2004: Fluxys aardgasleiding DN 600: Zomergem - Zelzate 2004: archeologische begeleiding van de werkzaamheden (5 juli - 3 september 2004).</p>
1009	<p>Mechanische prospectie (2004); NK: 15 meter</p> <p>Steentijd: paalkuilen en mogelijk restant van een haardkuiltje</p> <p>Bron: Perdaen, Y. & De Vos, S. 2004: Fluxys aardgasleiding DN 600: Zomergem - Zelzate 2004: archeologische begeleiding van de werkzaamheden (5 juli - 3 september 2004).</p>
1010	<p>Mechanische prospectie (2004); NK: 15 meter</p> <p>Onbepaald: paalkuil</p> <p>Bron: Perdaen, Y. & De Vos, S. 2004: Fluxys aardgasleiding DN 600: Zomergem - Zelzate 2004: archeologische begeleiding van de werkzaamheden (5 juli - 3 september 2004).</p>
1011	<p>Mechanische prospectie (2004); NK: 15 meter</p> <p>Onbepaald: paalkuilen (of windvallen)</p> <p>Bron: Perdaen, Y. & De Vos, S. 2004: Fluxys aardgasleiding DN 600: Zomergem - Zelzate 2004: archeologische begeleiding van de werkzaamheden (5 juli - 3 september 2004).</p>
32526	<p>Mechanische prospectie (2004), Opgraving (2005); NK: 15 meter</p> <p>Late middeleeuwen: kerk uit de 13^e eeuw – vlakgraf - Er werden tijdens het onderzoek verschillende skeletten gevonden (sommige met nog bewaarde textielresten). Verder ook een paar beschilderde grafkelders en nog enkele andere fragmentarisch bewaarde grafkelders.</p> <p>Bron: Acke B. 2005, Archeologisch en bouwhistorisch onderzoek van de Sint-Ghislenuskerk te Waarschoot (O.-VI.), in: Archaeologia Mediaevalis (kroniek) 28, p. 61-62. - Acke B. 2006, Waarschoot. Sint-Ghislenuskerk: eindverslag van het archeologisch en bouwhistorisch onderzoek, in: Monumentenzorg en</p>

	Cultuurpatrimonium. Jaarverslag van de provincie Oost-Vlaanderen 2005, pp. 186-191
163482	<p>Mechanische prospectie (2012); NK: 15 meter</p> <p>Nieuwe tijd: 3 grachten, op basis van de vondsten (aardewerk en munten) te dateren tussen de 16e en de 18e eeuw. Vermoedelijk zijn dit perceelsgrachten die ten dele ook zichtbaar zijn op de Ferrariskaart. Daarnaast zijn er nog enkele sporen die ook tot deze periode behoren, o.a. een kuil met talrijke 18e eeuwse bolvormige flessen, en een vermoedelijke waterput.</p> <p>Bron: Bradt T., Haesebeyt S. 2013: Archeologische prospectie Waarschoot Nieuwstraat (prov. Oost-Vlaanderen), Monument Vandekerckhove Afdeling Archeologie rapport 2013/05, Ingelmunster.</p>
207077	<p>Mechanische prospectie (2014); NK: 15 meter</p> <p>Onbepaald: greppels/ grachten van perceelsindelingen en rabatten.</p>
211405	<p>Mechanische prospectie (2013); NK: 15 meter</p> <p>Late middeleeuwen: greppels, kuilen, paalkuilen geassocieerd met laatmiddeleeuws aardewerk.</p> <p>Nieuwe tijd: greppels, kuilen en paalkuilen.</p> <p>Bron: Cornelis L., Van Remoorter O., Vanden Borre J. 2013: Archeologische prospectie met ingreep in de bodem Waarschoot, Schoolstraat, BAAC Vlaanderen Rapport 63, Gent.</p>

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

32510	<p>Indicator cartografie; NK: 150 meter</p> <p>Middeleeuwen: onbepaald</p>
32511	<p>Indicator cartografie; NK: 150 meter</p> <p>Middeleeuwen: site met walgracht</p>
32512	<p>Indicator cartografie; NK: 150 meter</p> <p>Onbepaald: geen nadere toelichting over aard structuur</p>
32516	<p>Indicator cartografie; NK: 150 meter</p> <p>Late middeleeuwen: het huidige Ruitershof is gelegen op een site met een zeer oude geschiedenis, volgens F. Plotter, versterkt slot, omgeven door brede walgrachten</p>

	Onbepaald: hoeve
32518	Indicator cartografie; NK: 15 meter Nieuwe tijd: luthof
32520	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: hoeve
32523	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
32528	Indicator cartografie; NK: 15 meter Middeleeuwen: versterkt kasteel met mottestructuur en 8-vormige omgrachting
32529	Indicator cartografie; NK: 250 meter Late middeleeuwen: brug
32530	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: hoeve
36112	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Cisterciënzerklooster opgericht in 1449 18 ^e eeuw: hoeve
39360	Indicator cartografie; NK: 150 meter Onbepaald: windmolen in hout

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Waarschoot is gelegen in de Vlaamse Zandstreek en kent een zeer vlak reliëf. De gemeente is doorsneden door talrijke beken. Bij een mechanische prospectie in 2004 op ca. 1,4 kilometer ten noorden van het plangebied zijn paalkuilen en een restant van een hardkuiltje uit de steentijd gelokaliseerd.

De gemeentenaam Waarschoot verwijst mogelijk naar een Merovingische of Karolingische oorsprong. Ward is een Frankisch vrouwelijk substantief voor ‘wacht, hoede’, het Germaanse Skauto betekent ‘spits, toelopend stuk grond, bebost, in moerassig gebied. Desalniettemin zijn tot op heden voor de vroege middeleeuwen geen archeologische vondsten gekend.

De eerste vermelding van de gemeente is als ‘Warscot’ in een oorkonde van 1244, waarin de bisschop van Doornik de parochie opricht. Vermoedelijk lag het massale vercijnzen van woeste gronden door de graven van Vlaanderen in de eerste helft van de 13de eeuw aan de basis hiervan. Verschillende Gentse patriciërs en zorginstellingen verwierven gronden en richtten pachthoven op. Een voorbeeld is het nog bestaande Goed ter Beke of Wenemaersgoed, dat teruggaat tot de 13de eeuw. Waarschoot was tijdens het Ancien Regime administratief en fiscaal afhankelijk van twee heerlijkheden. Het ambacht Zomergem binnen de kasselrij van de Oudburg van Gent (van 1237 tot 1563), nadien het Ambacht Waarschoot en de Keure van Sleidinge-Waarschoot-Lovendegem (sinds 1248). Kerkelijk behoorde Waarschoot tot 1559 tot het bisdom Doornik, daarna ging het over tot het decanaat Evergem van het bisdom Gent. Simon Utenhoeve richtte in 1444 een priorij van Cisterciënzers op in de bossen van Waarschoot. Tot 1649 vormden zij aldaar een bloeiende gemeenschap.

Tot in de 19de eeuw vormden land- en bosbouw en handweefnijverheid de voornaamste bron van inkomsten voor de gemeente. De nog bestaande wevershuisjes en talrijke boerderijen zijn hier getuige van. De aanleg van de spoorlijn Gent-Eeklo in 1859-1861 zorgde voor een ontsluiting van het gebied. Deze gebeurtenis valt samen met het ontstaan van de eerste mechanische weefateliers in Waarschoot, gevolgd door textiel fabrieken. In 1930 publiceert het Franstalige dagblad Le Bien Public een brief van een anonieme getuige die sinds eind 19de eeuw in Waarschoot verbleef. Hij beschrijft de opmerkelijke evolutie van Waarschoot als katoenbastion. De grootste textiel fabrieken zijn stopgezet, gesloopt en verkaveld of versnipperd en hergebruikt voor kleine ondernemingen.³

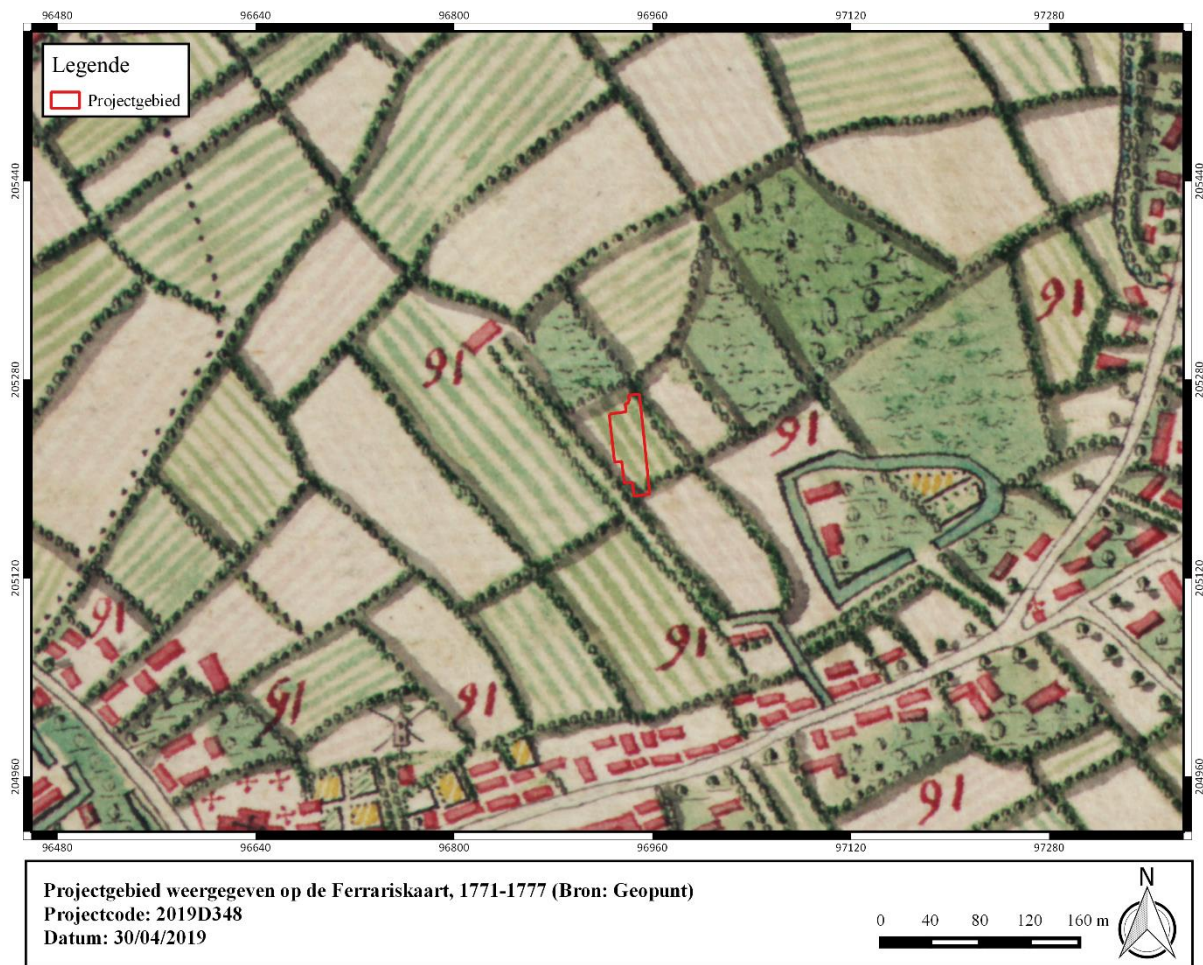
³ Inventaris Onroerend Erfgoed

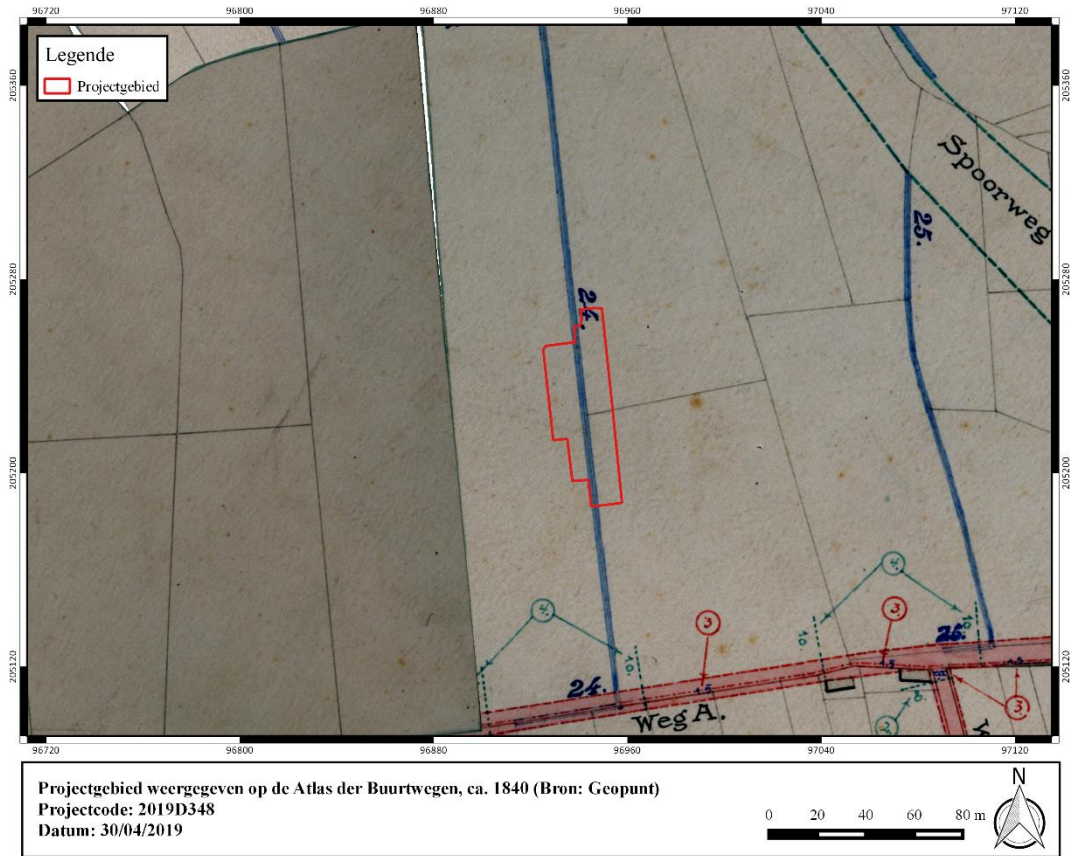
1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

De Ferrariskaart karteert het plangebied integraal als akkerland. De westzijde van het terrein grenst aan een smalle wegenis. De bebouwing in de omgeving van het plangebied concentreert zich ca. 300 meter ten zuiden, langsheen het verloop van de huidige Stationsstraat. Precies ten oosten van het plangebied situeert zich een hoeve met walgracht.

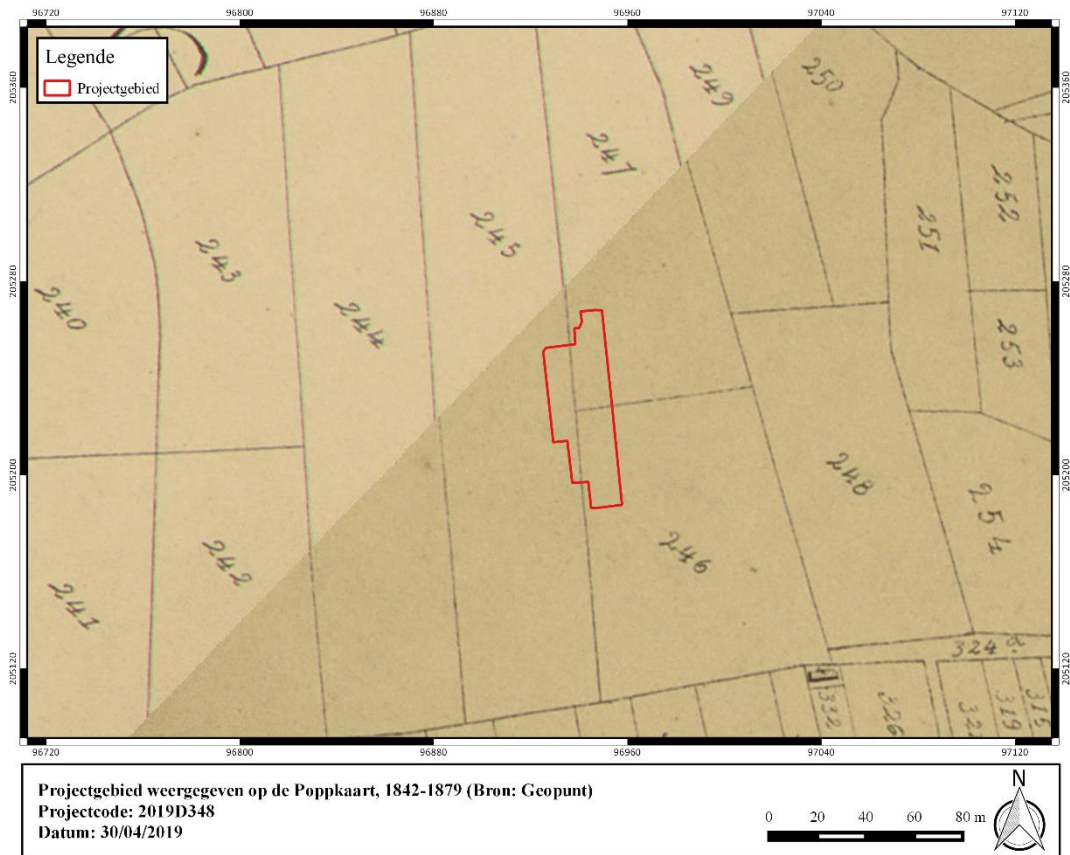
De Atlas der Buurtwegen geeft geen bebouwing weer binnen de projectgrenzen. Het plangebied wordt van noord naar zuid doorsneden door een perceelsgrens. De Poppkaart geeft een quasi ongewijzigde situatie weer.

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

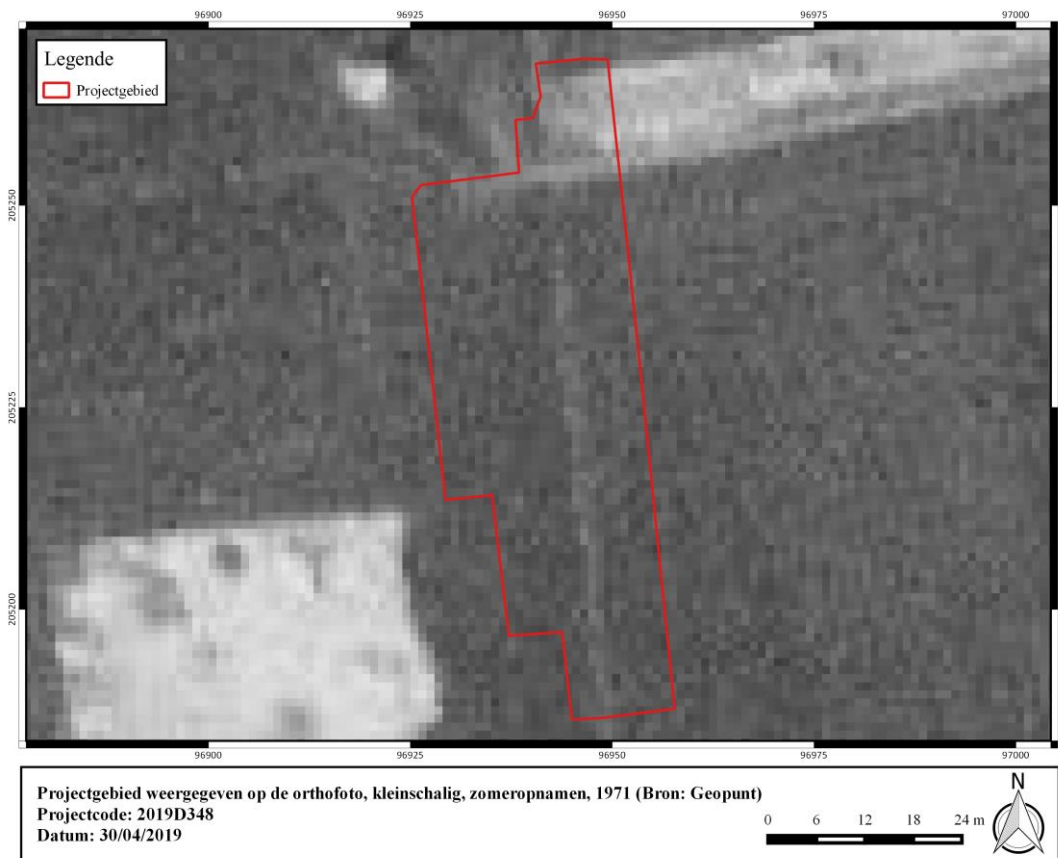
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofotosequentie geeft een duidelijke evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het projectgebied gedurende de laatste decennia. Op de orthofoto van 1971 is het plangebied niet bebouwd. Het terrein wordt vermoedelijk aangesneden door een noord-zuid georiënteerde percelleringsgreppel. Op de orthofoto van 1979-1990 is ten westen van het projectgebied het sportcomplex van Waarschoot tot ontwikkeling gekomen. Vanaf de orthofoto van 2008-2011 heeft het complex zich uitgebreid in oostelijke richting, waardoor ca. 275 m² van het gebouw binnen de contouren van het projectgebied valt.

Op heden is dus ca. 275 m² van het terrein bebouwd. Deze bebouwing betreft het oostelijk deel van een bestaand sportcomplex dat dienst doet als bergruimte. Bijkomend is ca. 515 m² van het terrein met klinkers verhard. Het oostelijk deel van het plangebied is in gebruik als voetbalterrein. Aan de oostzijde van het terrein situeren zich twee afdaken voor toeschouwers en twee spelersbanken. Langsheen de noord-zuid georiënteerde toegangsweg in klinkers komt vegetatie voor in de vorm van struiken en bomen.

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

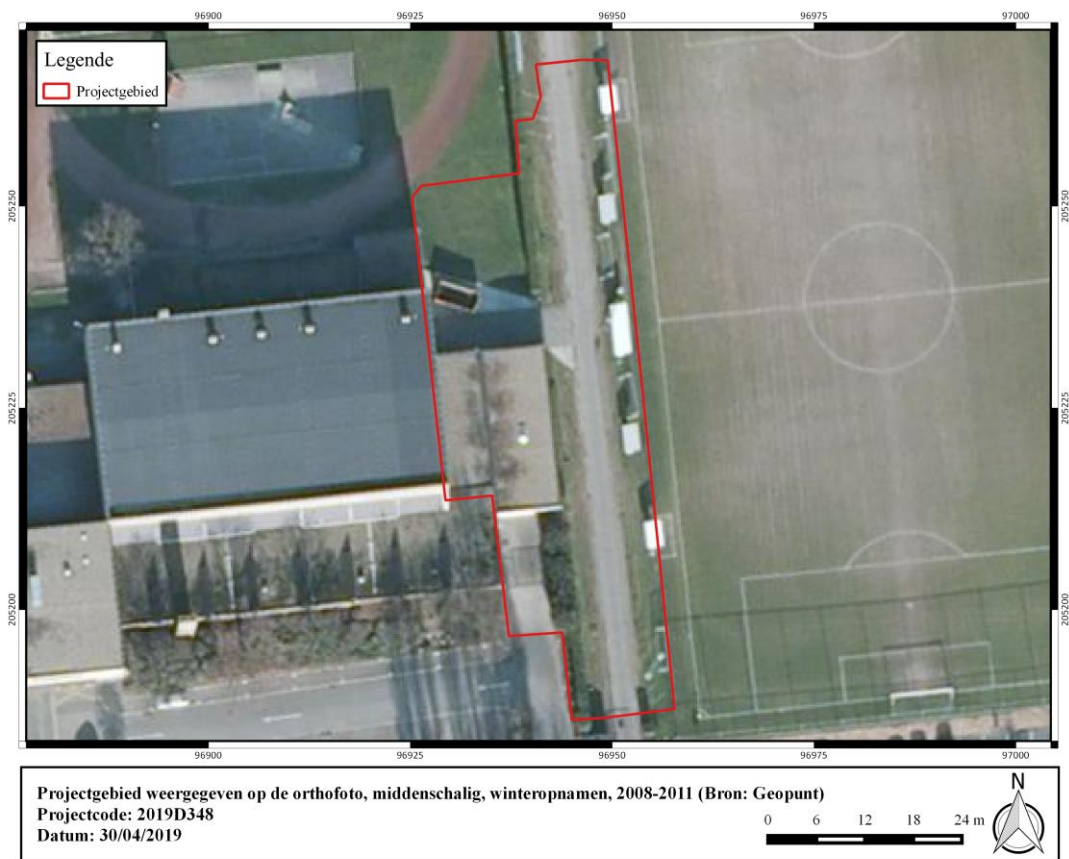

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalgig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalgig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de uitbreiding van de bestaande sportinfrastructuur aan de Kleine Weg te Waarschoot, deelgemeente van Lievegem. Het onderzoeksgebied maakt deel uit van een terrein van ca. 5 ha, de geplande werken hebben betrekking op een gecombineerde oppervlakte van ca. 1641 m².

Landschappelijk gezien is het plangebied gelegen op de zuidelijke rand van de Depressiegordel van Waarschoot, een complex laatglaciale meren en moerasgebieden, enigszins vergelijkbaar met de Moervaartdepressie. De locatie zal dan ook ongetwijfeld een beduidende aantrekkingskracht gehad hebben op gemeenschappen jager-verzamelaars in de regio. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen die rusten op fluviatiele afzettingen van het laat- en midden-Pleistoceen. De bodemkaart geeft aan dat het overgrote deel van het onderzoeksgebied ‘sterk vergraven’ is (code ‘OT’). In het noorden van het onderzoeksgebied bestaat de bodem uit matig droog zand.

De cartografische bronnen wijzen op een ruraal en open karakter van het landschap. Op de Ferrariskaart is het terrein in gebruik als akker. De historische kern van Waarschoot bevindt zich enkele honderden meter ten zuidwesten van het onderzoeksgebied. De lintbebouwing langsheen het verloop van de huidige Stationstraat is reeds duidelijk herkenbaar. Een eind ten oosten van het onderzoeksgebied is een hoeve met walgracht weergegeven. Op 19^e-eeuwse bronnen is weinig evolutie merkbaar inzake het landgebruik. Op de orthofotosequentie is quasi geen evolutie merkbaar. Het onderzoeksgebied wordt doorsneden door een noord-zuid gericht klinkerpad. In het westen is een deel bebouwd, langsheen het voetbalveld in het oosten zijn enkele overdekte zitplaatsen aanwezig.

Op het plangebied of de directe omgeving ervan zijn geen archeologische vindplaatsen gekend. In het kader van de aanleg van een gasleiding van Zomergem tot Zelzate werden deze werken archeologisch opgevolgd. Tijdens deze werfbegeleiding in 2004 werden hoofdzakelijk niet nader gedetermineerde bodemsporen geregistreerd. Ook werd er een haardkuil, die vermoedelijk in de prehistorie te dateren valt, aangesneden (CAI 1002, 1008-1011). Verder wijzen de gekende vindplaatsen op bewoning en bewerking in de late middeleeuwen en nieuwe tijd. Naast vindplaatsen worden op het kaartbeeld van de CAI eveneens verschillende cartografische indicatoren aangeduid die wijzen op de aanwezigheid van laatmiddeleeuwse en vroegmoderne structuren.

Concreet kan ter hoogte van het onderzoeksgebied uitgegaan worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed. Gelet de gegevens van de bodemkaart, de vermoede mate van versterking, de beperkte oppervlakte van het terrein en de lineaire vorm, wordt de kans op kenniswinst bij verder onderzoek als te beperkt ingeschat om een doorlopend onderzoekstraject te verantwoorden.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2019

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

